

KLIIMAMINISTEERIUM

Krista-Maria Alas
Eesti Transpordikütuste Ühing
krista-maria.alas@fuelsunion.ee

Teie 19.03.2024

Meie 18.04.2024 nr 21-2/24/1520-2

Vastus pöördumisele vedelkütuse seaduses
biokohustuse nõuete täitmise osas

Austatud Krista-Maria Alas

Täname Eesti Transpordikütuste Ühingat pöördumise ning esitatud ettepanekute eest.

Oleme teadlikud olukorra tõsidusest ning sellest tulenevalt täiendamas vedelkütuse seaduse sätteid eesmärgiga biokohustuse nõuete täitmise üle toimuvat järelevalvet tõhustada kui ka biokohustuse mittetäitmisel suurendada määratavat rahalist trahvimäära. Lisaks oleme planeerinud Riigikogus olevale eelnõule (356 SE) teha muudatusettepaneku mis volitab Keskkonnaametit biokütuste vastavusdokumendis olevaid ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse alla mitte kuuluvaid andmeid avaldama eelnimetatud kohustuse täitmise poolaastale järgneva kuu hiljemalt 15. kuupäeval.

Tegite ettepaneku peatada viivitamatult AS-i Olerex kütuse tarbimisse lubamise luba, vajadusel müüja tegevusluba kuni nõude täitmiseni.

Selgitame, et vedelkütuse seaduses (edaspidi VKS) §2¹ sätestatud kohustuse rikkumisel rakendab majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud meetmeid majandushalduasutus, kes teeb vastava otsuse, arvestades kõiki menetluses olulisi ajsolusid. Kindlasti kaalub menetleja kõiki võimalikke meetmeid sh MSÜS § 36 alusel majandustegevuse keelamise rakendamist. Kütuse tarbimisse lubamise õiguse keelamine on samuti üks võimalikest meetmetest, mida käsitletud kohustuse rikkumisel rakendada. Meetme valimisel ja rakendamisel on kindlasti vaja otsuse vajalikkust põhjalikult kaaluda. Tegemist on äärmusliku meetmega, mille rakendamise otsust ei saa teha kergekäeliselt.

Esitasite ka ettepaneku, mis seaks AS Olerexile kohustuse täita tagantjärgi 2021-2023 aastatel täitmata jäetud biokohustus tuues välja paralleele maksukohustuse rikkumisega, kus tuleb tasuda riigile lisaks määratud trahvidele ka tasumata jäänud maksud. Lisaks pakusite rakendada AS Olerex suhtes igapäevaselt maksimaalset sunniraha kuni kõik kohustused on täidetud.

Selgitame, et täitmata jäänud biokohustuse tagantjärgi täitmist ei ole võimalik nõuda, kuna kohustuse täitmine on seotud konkreetse tähtajaga. Puudub alus lugeda peale 1. jaanuarit tarbimisse lubatud biokütust nn eelmise aasta kohustuse katteks ja mitte võtta seda 2024.a arvestuses arvesse. VKS § 2¹ kohustuse täitmine ei saa tuleneda üksnes haldusaktist (nt ettekirjutusest). Ettekirjutust tagav haldussunnivahed saab üldjuhul olla õiguspärase vaid siis, kui adressaadil on olnud mõistlik võimalus ettekirjutuse täitmiseks. Käesoleval juhul ettekirjutuse

tegemisega ei saaks adreassaat tagantjärgi VKS § 2¹ lg-s 1 kohustust täita, st ettekirjutuse eesmärk (panna isikule peale kohustus teha nõutav tegu või hoiduda sellest) realiseeruda. Riigikohtu 20.04.2018 otsusest asjas nr 3-15-443 tulenevalt võib minevikus toimunud rikkumistele, mis vastavad seaduses ettenähtud süüteo koosseisudele, reageerida karistusõiguslike meetmetega.

Oleme turuosalistega varasemalt arutanud ka võimalust luua alust VKS § 2¹ kohustuse tagantjärgi täitmiseks olukorras, kus ettevõttel jäi väike osa kohustusest täitmata (nt 1%). Nende arutelude käigus aga leiti, et sellise regulatsiooniga pigem suurendaksime kohustuse (osaliselt) täitmata jätmise riski. Nimelt sellega oleks kohustuse täitmise periood sisuliselt pikendatud. Tõenäoliselt leiduks ka ettevõtteid, kes kasutaks sellist regulatsiooni ära kulude optimeerimiseks. Turuosaliste selgitustel on näiteks HVO hind aasta alguses või keskel võib olla odavam, kuna perioodi lõpuni on veel palju aega ja rohkem võimalusi kohustuse täitmiseks. Perioodi lõpus, kui ettevõtetel läheb kiireks kohustuse täitmise, võivad hinnad kasvada. Kohustuse osa täitmine järgmise perioodi alguses on odavam kui aruandeperioodi lõpus.

Olete toonud enda kirjas välja ka soovi kaasata turuosalistes menetlustesse ning viia võimalikult kiiresti ja efektiivselt lõpule AS-i Olerex suhtes algatatud menetlused. Järelevalve pädevus on sätestatud seadustes ja kaasata nendesse turuosalisi, kes ei kvalifitseeru sõltumatuteks ekspertideks, ei ole võimalik. Siiski peame mõistlikuks algatada näiteks Transportkütuste Ühingu koordineerimisel ametitele ja ministriumile mõeldud perioodilised koosviibimised kiiresti areneva kütuseturu detailide ja kerkinud murekohtade aruteludeks.

Tegite ka ettepaneku arestida AS-i Olerex ja ettevõttega seotud aktsiaseltsi AQUA MARINA vara, et tagada võimalikul kuritegelikul viisil saadud tulu konfiskeerimine. See on küsimus kriminaalmenetlust juhtivale Prokuratuurile. Vastav ettepanek on ka Teie poolt neile saadetud.

Palusite uurida põhjalikult, vajadusel auditeerida, AS-i Olerexi majandustegevust ja ettevõtte poolt biokohustuse täitmise kohta esitatud andmete õigsust. Majandustegevuse auditeerimine ei ole kehtiva VKS kohaselt Keskkonnaameti pädevuses. VKS § 2⁵ lõikes 1 on sätestatud, et Keskkonnaametil on õigus nõuda tarnijalt VKS § 2⁴ lõikes 1 nimetatud aruande sõltumatut auditeerimist, kui Keskkonnaametil on põhjendatud kahtlus aruandes kajastatud biokütuse säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse tõendamise õigsuses. Tegemist on Keskkonnaameti kaalutusotsusega, mille rakendamist otsustab amet vastavalt konkreetsele olukorrale. Ministriumile teadaolevalt kavatseb amet seda võimalust juba lähiajal kasutada.

Soovisite oma pöördumises vastust küsimusele, miks ja kuidas on pikaajalised rikkumised karistamatult toimuda saanud. Põhjendatud kahtlused rikkumiste osas on 2021. a osas saanud oma lõpliku otsuse 2023. a sügisel. 2022. a rikkumise osas menetlused alles kestavad, kuid nii väärteomenetlus kui kriminaalmenetlus käivad oma regulatsioonide alusel, isikute põhiõigusi (õigust kohtuvaidlusele) tuleb hoida ja kaitsta õigusriigis sama moodi nagu iga teistki põhiõigust. Enne jõustunud väärteo või kohtulahendit ei tohi kedagi süüdi olevana käsitleda. Samuti tuleb mõista et VKS kohustab isikut täitma nõudeid kalendriaasta kaupa, seega ilmnevad kohustuse rikkumised alati tagantjärele, järgneva kalendriaasta alguses.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaanus Uiga

energeetika ja maavarade asekantsler

Ketli Lindus, 639 7610

ketli.lindus@kliimaministerium.ee